

FRANCISCI M. AVELLINI

7756 f 2

IN ARIADNES

AVGVSTAE

NVMVM AVREVM ANECDOTVM

COMMENTARIVS

NEAPOLI · CLIOCCHEI

Ex officina MORELLIANA

Publica auctoritate

HORATIVS

Lib. I. Ep. 6.

*..... Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his utere mecum.*

EXCELLENTISSIMO. ET. REVERENDISSIMO. DOMINO
FR · AVGVSTINO · GERVASIO

EX . EREMITANA . FAMILIA . S. AVGVSTINI

CAMPANORVM . PONTIFICI

REGIO . SACELLO

REGIAEQVE . STVDIORVM . VNIVERSITATI . PRAEFECTO

QVI

LVCVLENTISSIMO . SIBI . PROPOSITO . EXEMPLO

ONVPHRII . PANVINII . ET . HENRICI . NORISII

EX . EADEM . FAMILIA

CVM . SACRAE . THEOLOGIAE

ECCLESIASTICAEQVE . HISTORIAE . STVDIIS

SANE . QVAM . OPEROSIS

AMOENISSIMVM . ILLVD . VETERVM . NVMISMATVM

FOEDERE . QVIDEM . AMICO . COPVLAVIT

FRANCISCVS . M. AVELLINIVS

COMMENTARIOLVM

IN . AVREVM . ARIADNES . AVGVSTAE . NVMVVS

NEMINI . ANTEA . VISVM

EX . ILLIVS . DITISSIMA . GAZA . DEPROMPTVM

CLIENS . PATRONO . DAT . DONAT . DEDICAT

OBSEQUENTIS . ANIMI . SVI

FIGVVS . ET . MONVMENTVM

L. S.

Cum paucis abhinc mensibus numophilacium pervolutarem, quod magna cura comparavit Excell. Vir Fr. **AVGVSTINVS GERVASIVS** Campanae Ecclesiae Archiepiscopus, decurrit mihi *Ariadnes Augustae* numisma aureum, elegans sane, atque insigne ob singularem ejus raritatem. Quod ubi inspexi, atque auctor plane esse intellexi, venit in animum publici juris facere, non quo in hoc mea considerem doctrina, sed ne diutius tam singulare numisma delitesceret. Occasione autem data, quaedam quoque ad eam numismatices rationem pertinentia adnotare placuit, ut de *Aeliae* appellatione, de nomine *Augustae*, *Sacridot*, & *diocetis*, de capitis *Augustarum* ornamento, paludamentoque, de litteris **CONOB**, aliisque. Omnia igitur aequi boni facias, candidissime Lector, & qua praeditus es benignitate, commentariolum hunc primum meum in re numismatica specimen completaris, velim. Vale.

*Adm. Rev. Dominus D. Franciscus Vela S. Th. Prof. perlegat
autographum operis superius enunciati, & in scripto referat. Die 25.
mensis Januarii 1804.*

D. PESCE V. G.
F. Rossi Can. Dep.

TE júbente, Eminentissime Princeps, in numum aureum anecdotum *Ariadnes Augustae* commentarium perlegi, in quo non modo nihil offendi, quod ad Fidei Catholicae, & ad morum perniciem trahi possit; sed magna perinde lactiis, atque animi mei voluptate admiratus sum, adolescentulum in tenera aetate tanta styli majestate, nitidissima sermonis puritate, verborum elocutione in tot rerum varietate perscripsisse, ut exquisitis tum veterum, tum recentiorum sententiis, acutisque dictis caeteris aequalibus, quod imitentur, proposuerit. Quare cum nihil sit a recta Fide devium, aut a bonis moribus dissonum, illum ut luce, atque aeternitate dignissimum formis litterariis consignari publicum decus censeo, si ita Tibi, ad quæ pertinet, videbitur. Datum Neapoli Kal. Martiis An. 1804.

Em. Tuæ

*Humil. atq. obsequioss. Servus
Franciscus Vela.*

*Visa relatione Domini Revisoris imprimatur. Die 29. mensis
Martii 1804.*

D. PESCE V. G.
F. Rossi Can. Dep.

*V. J. D. D. Dominicus Sarno perlegat, & in scriptis referat.
Neapoli die XXVII. mensis Januarii 1804.*

F. A. Cap. Major.

Excellentiss., ac Reverendiss. Praeful.

Tanti est in numum aureum anecdotum *Ariadnes Augustae* commentarius, ut nil mihi negotii sit, quin libere dicam, Campanorum

auctorem, qui edendum adgreditur, hereditario veluti iure Cl. Mazochio concivi suo in antiquitatibus illustrandis successisse. Decretorio legenti cuique argumento sunt critica temporum inquisitionis, quibus varia monetæ cudendæ ratio figitur, penitioris eruditionis copia, qua vetustissima quæque enucleantur, & grave scribendi genus, quo perspicuitati nequaquam derogatur. Ego vero, qui in civili patrioque iure comparando inter auditores meos splendescere gaudeo, ubi vel iuratus testor, & ingenio, & quaesitis literis hac procedente ætate, qua vix aegreque ex ephebis exceffit, quam maxime florere, ratum certumque habeo, tempus haud multum elabi, quo inter litteratorum hominum principes prædicetur. Quumque tandem nihil in commentario occurrat, quod Regiis iuribus, aut bonis moribus adversetur, in lucem prodire volens lobensque sentio. Datum Neapoli XV. Kalen. Martii an. MDCCCIV.

Tibi, tuoque nomini

*Dicatissimus famulus
Dominicus Sarnus.*

Visis, Relatione Regii Revisoris D. Dominici Sarno, approbatione Reverendi Regii Cappellani Majoris, Consultatione Regalis Camerae S. Clarae, ac Regali Rescripto de die 7. currentis mensis, & anni.

Die 11. mensis Aprilis 1804. Neapoli.

Regalis Camera S. Clarae providet, decernit, atque mandat, quod imprimatur cum inserta forma præsentis supplicis libelli, ac approbationis dicti Regii Revisoris. Verum non publicetur, nisi per ipsum Revisorem facta iterum revisione affirmetur, quod concordat. servata forma Regalium Ordinum; ac etiam in publicatione servetur Regia Pragm. Hoc suum

MASCARO. CIANCIVLLI.

Reg. fol. 44. V. A. R. C.

Izzo Cancell.

Illustris Marchio de IORIO

Præs. S.R.C., & cæteri Spec. Aular.

Præs., tempore subscripti, impediti.

Reg. fol. 15. a 1.

Lama.

ERRATA

sic

CORRIGE

Pag. 4. lin. 24. cepit
 25. 5. commune
 27. 15. cultus
 29. 4. ne
 40. 9. Neptuno
 ib. 21. infectitur

coepit
 communem
 positus
 vel
 Cibela
 intrasectitur

1 JY 61

IN

I N

NVMVM AVREVM ANECDOTVM

ARIADNES AVGVSTAE

COMMENTARIVS

C A P V T I.

De Ariadne.

Aelia Ariadne Augusta, cujus facta, ut facilius ad numi ejus anecdoti explicationem accedere possim, initio hic breviter duxi commemoranda, Zenonis & deinde Anastasi Augustorum conjux, utriusque fortunae varietate, & facinorum rerumque gestarum magnitudine inter alias Byzantinas Principes feminas singulari modo emicuit. Patre usa est Leone primo Augusto, cognomento Magno, genere Thrace, ad Imperium evecto, postquam excessit e vivis Marcianus Augustus; Matre vero Aelia Verina Basilisci Patricii Constantinopolitani filia. Duxerat hanc Leo cum esset privatus, ex eaque binas susceperat natas, Ariadnen alteram, antequam Imperium adipisceretur, Leontiam alteram, Imperio jam obtento (a).

Hoc

(a) THEOPH. Chronog. in Coll. hist. Byz. Venet. edita T.6.p.87.

Hoc adeptus anno post Chr. natum 450. , de Ariadne collocanda in matrimonium cogitavit . Itaque si fides Theophani, & Cedreno (a) habenda, anno Imperii sui secundo post Christ. 451. eam Zenoni Isauro junxit , quem Tarasiodisam ante appellatum noscimus (b) . Ex hoc autem matrimonio duos filios natos comperimus , Leonem alterum , qui Leoni Magno in Imperium successit , de quo infra ; alterum vero , & hunc flagitiis , non secus ac pater , inquinatum , ipsi patri praemortuum .

Duodevicesimo Imperii anno , Leo Magnus morti proximus Leonem hunc Zenonis, & Ariadnes filium corona, redimitum Augustum renunciavit (c). Ac dein eodem mortuo , hic ad Imperium cum patre suo Zenone successit (d). Sed propter salutis imbecillitatem vix per annum Imperium retinens , Zenoni patri integre administrandum concessit (e) . Quod ex historicis praecipue Ariadnes matris suae impulsu , necnon aviae Verinae fecisse cognoscimus (f) . Hinc patet , Ariadnes cum Zenone nuptias nonnisi in secundum Leonis Magni Imperii

an-

(a) THEOPH. Chronog. l. c. p. 76. & CEDREN. ib. T. 7. p. 275.

(b) CANDIDI ISAVRI excerpta ib. Tom. 1. pag. 155.

(c) THEOPH. l. c. pag. 82.

(d) Fidem de hoc faciunt nomina apud Mediobarbum, & alios, qui Leonis hujus , & Zenonis nomina coniungunt.

(e) CHRON. PASCH. ibid. Tom.

4. pag. 258. THEOPH. l. c. pag. 83. ait decem menses imperasse, mox, cum Consulis more procederet, mortuum.

(f) CHRON. PASCH. l. c. Ο ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΗΣ Αριάδνης ... ΕΥΔΟΚΗΣ ΕΥΦΡΟΝΙΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΕΤΙ ΤΩΝ ΚΑΡΔΙΑΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΖΕΙΝΟΙ . Leo mortuus a sua ipsius matre Illustissima

annum incidisse: si enim eas sublato Aspare, & filio, ut alii scribunt, admittamus, adeo puerulus fuisset Leo, ut nec corona se denudare, nec illam Zenoni tradere ullo modo potuisset.

Zeno vero, nec ita multo post, cum ob foeda ejus vitia Verinam Augustam a se abalienasset, hæc fratrem suum Basiliscum, ipso ejecto, Imperatorem Constantino-
poli renunciavit (a). Sed per Basilisci flagitia Imperio deturpato, ipsa Zenonem in Patria delitescentem satius duxit revocare, atque in Imperium restituere. Ducto igitur in partes suis fratre Armato, Zenonem ad depellendum Basiliscum impulit. Tum contra hunc Zeno Ar-
a 2 ma-

*fina Ariadne . . . imposuit zo-
ronam regiam capiti ipsius Zenonis.*
Nomen hoc *εὐφροσύνης* Illustris, &
εὐφροσύνης Illustrissimi, Numini-

bus etiam tributum est. Notus
lapis Calatinus apud Cl. Ignar-
ra in Palaestra Neapol. pag. 235.
not. 4.

ΗΒΩΝΗ (sic). ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΩ. ΘΕΩ

ΤΑΤΜΑ. ΚΑΙ. ΔΑΟΣ. ΚΑΛΑΤΙΝΟΣ

Heboni Illustrissimo Deo, Ordo, & Populus Calatinus.

Regum Syriae dehinc vulgare
evasis cognomen. Apud hos tan-
tum Scriptores Augustis tribui-
tur; numi enim Graeci nunquam
(quod sciam) hoc titulo Impe-
ratores donant. Graecos dixi:
nam Latini Augustorum *nobilita-
tem* crepant, quae *εὐφροσύνης* ap-
prime respondet. Reges etiam
Francorum *Viri Illustris* titulum
capiunt non semel in diplomatis,

quae refert Mabillonius Tom. 1.
pag. 395. seqq. nuperae edit.
Neap. Piaculum vero nunc facies,
ni titulum hunc, qui Deos,
Augustos, Reges decuit, tribuas
aliis infimae sortis. Audi de eo-
dem in *dominationis* titulo que-
rentem Tanaquill. Fabri in not.
ad Eutropii praefat.

(a) *THEOPH. l. c. pag. 83.*

matum misit, qui ad altaria confugientem cepit (a). Zenonis fortunae comes semper fuit Ariadne, quae, Imperium Basilisco occupante, ejus maritum Constantinopoli discedere coactum in Isauriam secuta est, *matrem suam fugiens*, ut habet Chronici Paschalis auctor (b). Est tamen Theophanes, qui in Chronographia (c) disertis verbis ait, Zenonem cum Ariadne sua in Syriam fugisse, in oppidum quoddam munitissimum Varam nomine; deinde comitante item Ariadne, Thessaedam se recepisse. Quum vero Basiliscus interemtus fuit, Imperio recepto, Ariadne iterum cum Zenone Constantinopolim rediit, urbem *Βαστανειαν*, ut Graecula assentatione eam vocavit Theophanes (d).

Facta tum magna status mutatio, non item morum. Nam Zeno ad pristina vitia animum revocavit; ac primum Armatum Basilisci fratrem praecipuum auctorem ejus restitutionis obruncat, ea mente, ne ille fraterna motus pietate ipsi strueret insidias. Idem quoque de Armati filio Basilisco, quem Caesarem renunciaverat, fecisset, nisi Ariadne consobrinum miserata, pro eo intercessisset. Quare ejus precibus Basiliscum inultum dimisit Zeno (e).

His flagitiis iterum ab eo desciscere suorum animus cepit. Quare Zenonis jura ad Imperium labefactare cupiens

(a) L. c. pag. 85.

(b) L. c. pag. 259. Proccr de
bell. Vaud. lib. 1. cap. 7.

(c) L. c. pag. 83.

(d) lb. pag. 85.

(e) lb. pag. 86.

prensus Marcellianus Anthemii Imperatoris Occidentis filius, arma contra eum sumpsit. Hic cum Leontiam Ariadnes sororem uxorem duxisset, meliori jure ad se Imperium spectare dicebatur, quam ad Zenonem, qui Ariadnes vir erat: Leontia enim, ut supra diximus, ex Leone Augusto jam renunciato nata erat; Ariadne non item. Sed armis superior. Zeno jura sua, & Ariadnes uxoris vindicavit (a).

Cum autem Verina Augusta Zenoni iterum irata, ubi Leontium Syriae praesidem Augustum esse jussit, ab eodem Zenone capta fuisset, atque in Papurium castellum deportata; hanc fortis vicissitudinem iniquo animo ferens, missis ad Ariadnen literis, filiam precata est, ut ab exilio revocaretur. Ariadne vero cum Zenonem, ut matrem restitueret, rogasset, Hillo Zeno dedit, ut de hac re cognosceret. At de Hillo minus honorifice eam allocuto cum Zenone graviter ipsa conquesta, palatio excedere minabatur, si ille ibidem maneret. Tum Zeno, ne discederet, jussit, ac quidquid vellet ipsa, in Hillum facere permisit. Incitata igitur mulier ira, Urbicio Cubiculario, ut Hillo mortem inferret, mandavit: qui ad hoc facinus hortatus est Spanicium Scholarium. Hic Hillum cochleam Circi ascendentem necare tentans, auriculam ei tantum amputavit; sicque Hillus a majori periculo liber evasit (b). Verina autem, etsi Ariadne pro ea intercessisset, ventam

a Ze-

(a) THEOPH. Chronog. p. 87. (b) Ib. pag. 87. seq.

a Zenone nunquam obtinuit : sed , cum Leontium ad Imperium occupandum incitasset , mortua est ; ejusque corpus aliquot post annos Ariadne Byzantium transferri curavit (a).

Hac mariti duritie , flagitiisque , magisque amore erga Anastasium commota Ariadne , adeo cum abhorre-re coepit , ut ejus mortem quam flagrantissime cuperet. Interim Zeno morbo comitali correptus , cum mortuus crederetur , fuit vivus elatus , cui vociferanti , & pe-tenti , ut sepulcrum aperiretur ; se enim in monaste-rium detrusum reliquum vitae curriculum acturum ; a militibus ad sepulcri custodiam stantibus Ariadnes jussu responsum ; *alium imperare*. Sic ille caligis , lacertisque voratis , uxoris scelese misere periit (b). Sunt tamen , inter quos Chronici Paschalis auctor recensendus (c) , qui ab hoc facinore Ariadnen exsolvunt , & Zenonem fluxu sanguinis correptum diem obisse supremum di-cunt.

Zenone autem e vivis sublato , Ariadne curavit , ut ab Imperio excluderetur Longinus Zenonis frater , quem ex captivitate redemptum , post alterius filii sui mortem , Cae-sarem Zeno renunciavit , sibi que successorem elegerat. Hoc excluso (d) , facile fuit Ariadnes favore Anastasio , ut Imperium assequeretur . Quo statim obtento , in eo prae-

(a) L. c. pag. 89.

(b) CEDREN. l. c.

(c) L. c. pag. 268: Δυσεντερία

Δυσεντερία Ζηνος τελευτη. Dysenteria correptus Zeno periit.

(d) THEOPH. l. c. pag. 93.

praecipue adlaboravit Ariadne, & cum ea Senatus, ut Chalcedonense Concilium ab eo reciperetur (a). Quod cum iis, non secus ac in votis erat, accidisset, vix luctu transacto, nuptias cum Anastasio Ariadne celebravit (b). Natos autem ex eo matrimonio non suscepit.

Res gestas Anastasii fusiori calamo prosequuntur historiae Byzantinae scriptores. Notum est, principio hunc Religioni Orthodoxae fuisse, in pejus postea mutatum acere ei bellum indixisse, ac perfricta fronte Chalcedonensi Concilio, quod antea receperat, refragari ausum esse, ita ut a Symmacho Rom. Pontifice a fidei communionem expelleretur, omnium, qui hanc passi sunt ignominiam, Imperantium primus. Haec omnia aegre Ariadnen ferre ex hoc colligimus, quod post tumultum excitum Religionis causa, quo populus Vitalianum Imperatorem ingenti omnium clamore, atque assensu appellavit, ipsa cum eo de malis, quibus Christianos afficiebat, usa etiam conviciis conquesta sit (c). Quare potius Ariadnen Orthodoxae fidei a Chalcedonensi Concilio expositae adstrictam, quam novatoribus faventem dixeris.

Praemoritur autem Anastasio anno aerae nostrae 508 (d), ejus Imperii 25 (e).

CA.

(a) THEOPH. l. c.

(b) THEOPH. l. c. CHRON. PASC. l. c. pag. 262.

(c) THEOPH. l. c.

(d) THEOPH. l. c. pag. 111.

(e) CEDREN. l. c. pag. 285.

De numo Ariadnes Goltziano.

DE omnium pene hujus aevi Augustarum numis nihil est, quod dubitemus. Ipsa immo Aelia Zenonis Basilisci uxor nota nobis est ex RRRR. aureo nummo musei Boncompagni (a). De Ariadnes vero numis numismatologi omnes silent, praeter Goltzium, & qui hunc secuti sunt auctorem. Protulit ille jejunam ~~scripturam~~ FL. ARIADNES AVG. quam postea suis catalogis inferuere Adolphus Oeco, Franciscus Mediobarbus (b), Anselmus Bandurius (c), & novissime in Lexico suo Jo. Christophorus Rasche (d). Quotquot autem numorum veterum catalogos etiam accuratissimos texunt, de Ariadnes numis omnino, quod sciam, silent. Immo qui numum illum Goltzianum catalogis suis excepere, exiguum, atque adeo nullam ei fidem praestitere. Ne verbum quidem ad ejus ~~auctoritatem~~ confirmandam addidere, citatoq. Goltzio, fidem suam ei remisisse videntur. Occurrunt autem, non infimi nominis Viri, qui Goltzianum illum prorsus rejecere. Baro Bi-mar-

(a) VALL. Praest. T. 3. p. 294.
Vide quoque Taniinum in Suppl.
ad Bandurium.

(b) Ed. Mediol. 1730. p. 557.

(c) Tom. 2. pag. 615.

(d) Lex. voce *Ariadna* T. X.
part. 1. pag. 1086. seq.

mardius de la Bastie in indice a se concinnato Imperatorum, Augustarum, Caesarum, &c. qui in numis occurrunt, Ariadnen non inseruit. Item Romanus Vailantii editor (a), & Zacharias (b), qui Catalogum eundem iterum dedere. Cl. vero P. e S. J. Josephus Khellius in Augustarum, quae numis penitus carent, indice, recensuit quoque *Anastasi, & Zenonis Ariadnen*, quae Leenis senioris filia fuit (c). Eckhellus etiam in sua numerorum veterum Doctrina Ariadnes non agnoscit numos.

Non equidem is sum, qui tam acerbum Goltzio bellum indixerim, ut quorum numerorum ipse se vadem praestat, his nullam penitus habeam fidem. Nam etsi plerumque verae sint dicæ, quas eruditi, praesertim Eckhelius ei impingunt (d), non ideo tamen eae me impellunt, ut Goltzium in omnibus haud veridicum agnoscam. Sane multi eorum numerorum, qui adulterini propter eum longo tempore habiti sunt, inventi postea ab alijs genuini. Quod praecipue evenit in numis Nolanorum, & Nucerinorum (e), ne dicam Cumaeorum, quorum numos ex gazis Medicea, & Caesarea non sine Goltzii laude idem Eckhelius (f) produxit, mi-

(a) Praest. Tom. 3. pag. 280. seqq.

(b) Ist. Ant. num. pag. 417. seqq.

(c) Epicrif. p. 23. seq. ex citat. Raschii in voce *Augusta*.

(d) Doctr. num. vet. Tom. 1. in prolegomenis p. 142. seqq.

(e) Mazoch. Tab. Her. in add. pag. 553.

(f) Num. vet. p. 25.

tiori tum animo erga auctorem illum, quem ipsum postea *impostorem* affirmat. Quare etsi non dubitem, quin Goltzii, Vici, Stradae, Mediebarbi, & inter nostrates Majeri, & Parisii opera numis omnino falsis sint referta, tamen ex his solum illos inter fictitios sine ulla dubitatione inseram, qui ~~αυθεντικον~~ aliud proferant signum; de reliquis semper mihi restat dubitandi locus. Sic ΑΤΕΛΛΑΝΟΝ numos Goltzianos ea potissimum ratione spuris adjungo, quod cum Atella urbs cis Vulturum sit, ex analogia aliorum numorum, signa eadem proferre deberet, ac Capua, Acerrae, aliaeque Campaniae cis Vulturum urbes; quod jam observavit Vir Clarissimus, atque ut omnigena eruditione, sic his praecipue philologiae studiis ornatissimus FRANCISCVS DANIEL Regius Historiographus, Regiaeque Herculaneae Academiae a secretis (cujus erga me, studiaque mea tanta sunt merita, ut ea ne dicendo quidem assequi possem) in aurea sua *Numismatica Campana* (a). Cum vero in Goltzianis typi omnino diversi ab aliis urbibus cis Vulturum proponantur, fictitios esse per se quisque videt.

Certius quoque criterium ad horum numismatum ~~reducit~~, si qua est, deprehendendam, ipsorum cum aliis comparatio esse potest. Nam saepe numos misere deturbabant, saepe quorum solam descriptionem habuere, suomet ingenio effaxerunt; in quo ostendendo longior est Ec-

(a) Pag. 50.

gulis repugnando, vel a veri numi figuris, typisque abhorrendo.

Idem sentiendum etiam mihi de Goltziano Ariadnes numo videtur. Cum enim multa de eo dubitandi critica adsint, patet, ipsum Goltzianorum figmentorum numerum augere. Quid enim aliud indicat typi anticae & posticae reticentia? Cur de eo accuratior non sit mentio? Cur denique Flavia Ariadne dicitur, quae id nomen nunquam assumpsit, neque e genio numerum huius Saeculi assumere potuit, ut infra clarius monstrabo? Haec numo illi fidem denegandam suadent, & non solum eum confictum arguunt, sed falsitatis etiam notam illis impingunt, quos Goltzius per haec tempora sic profert, ut solam anticae partis epigraphen prodeat, taceat reliqua. Id certe Viri illi prae oculis habuere, qui Goltzianum illum Ariadnes numum ne nauci quidem pendentes, Ariadnen in serie Augustarum numismatica non inseruere.

Sed inter alia cimelia, quae in dies terra prodit, non multis abhinc mensibus frustra usque adhuc conquisitum Ariadnes genuinum numum ostendit, qui delatus, uti jam dixi, in gazam Excell. Viri Fr. AUGUSTINI GERVASII Campani Archiepiscopi, mihi summa benignitate ab eo describendus concessus est. Est ipse autem, solitaeque formae, cujus typos, epigraphenque jam mihi explananda proposui (a).

CA-

(a) Difficile criterium est di-
vinare, quando hic numus sit
eu-

C A P V T. III.

De anticae partis epigraphæ.

E Pigraphæ numi anticae : AEL. ARIADNE. AVG.
sic supplenda AELIA ARIADNE AVGVSTA . Ea
tamen sic concipitur , ut de quoquo illius membro sint
quædam adnotanda .

I. AELIA . Aeliæ nomen Ariadne præfert , nec so-
la Augustarum , quæ illo exornetur (a) . Ab hoc Aelio-
rum genere ortam Aeliam Verinam nostræ Ariadnes
matrem , initio egomet tenui , cum a Joanne Glandor-
pio (b) Aelius quidam Verinus ex veteri Inscriptio-
ne proferatur . Hinc facilis reddi hæc ratio potuif-
set , cur Ariadne Aelia hic vocaretur , quod scilicet
hoc nomen ex matre tulisset , cum novum non sit , si-

lios,

cus . Verisimile tamen vide-
tur cusus in Anastasii Imperio .
Zenone enim regnante , inter
tot bella civilia , vix ad numos
Ariadnes cudendos cogitari po-
ruit . Anastasius autem , qui ei
debitor Imperii erat , credibile
est illius memoriam grati animi
ergo æternitati in numis com-
mendare voluisse .

(a) Plebeja gens Aelia fuit ,
immo inops ante Perseum regem
devictum , prout habet Valer.

Max. 44. Nobilitatem tamen , &
originem ejus Lyricus Lib. 3.
Od. 17. læculenter nos his do-
cuit versibus :

*Aeli vetusto nobilis ab Lamo &c.
Auctore ab illo ducis originem ,
Qui Formiarum moenia dicitur
Princeps , & innantem Maricar
Litoribus tenuisse Lirim
Late Tyrannus .*

(b) Onomast. hist. Roman.
pag. 19.

lios, declinante Imperio, matris nomen obtinuisse. Quod & multi lapides conficiunt, & Gallae Placidiae exemplum, quae haec ambo nomina ex matre sua tulit.

Re autem ad trutinam revocata, vix hoc posse subsistere comperiemus. In tanta enim nominum Romanarum familiarum perturbatione, quanta vel post Antoninos inducta est, Aelii Verini nomen in hac familia retentum vix credibile. Infuper cum Verinae pater, frater, & ex fratre filius Basiliscus vocentur, alter frater Armatus, alterque fratris filius Marcus, satis patet, hos ex Aelia gente haud prodiisse, cum haec nomina Graecam, non Romanam originem redoleant, & eo longe ab Aelii Verini appellatione abhorreant, quo longe a silvis delphin, a fluctibus aper. Ipse immo Basiliscus Verinae frater in numis suis Aelius nunquam vocatur: nec Augustarum sola est Verina, quae id proferat in numis suis nomen. Ex his ergo clare conficitur, Aeliae appellationem nec Verinam Ariadne filiae suae dedisse, sed ab aliis potius acceperisse (a). Ecqui hi sunt? Retro quippe Principes.

Cum vero Imperatores hujus aevi Aelii nunquam dicantur, ex Principibus feminis, Verina, ejusque dein filia Ariadne nomen hoc certe tulere. Augustas autem, quae

Ae-

(a) Nec Ariadne a patre suo Leone tulit. Hoc ideo conficitur, quod hic non nisi Thracia ortus sit origine. Quare nomen illud Romanum perarabile, & nunquam Graecis commune profecto non tulit.

Aeliae in numis suis appellantur, recenset accuratissimus Rasche in Lexico suo Rei numariae hoc ordine: *Eudocia*, *Eudoxia*, *Euphemia*, vel *Eufemia*, *Flaccilla*, *Pulcheria*, *Verina*, *Zenonis* (a); quas si ordine chronologico disponamus, praeibit Flaccilla, sequentur Eudocia, Pulcheria, Eudoxia, Verina, Zenonis, Euphemia. Prima ergo, quae hoc Aeliae nomen tulit, Flaccilla fuit Theodosii Magni uxor. Hanc vel ab ipsa denominatione ex Romano, eoque nobili stipite ortam patet: Flacci enim cognomen perillustre Romanorum fuit, multisque gentibus commune, quas recenset Glandorpheus (b). Nil est igitur absurdi, quin Flaccillam numerorum auctoritate ex Aelia gente ortam dicamus: cum enim ante eam nulla Augustarum Aelia vocata sit, certe nomen illud ex gente sua Flaccillam tulisse credendum est. Quod si de Aeliorum Flaccorum, vel Flaccillorum nominibus sileat Historia, id non mirandum, cum saepe e numis gentes scriptoribus Romanis prorsus ignotae eruantur. Cum vero Flaccilla virtutibus suis amorem Romanorum sibi conciliaffet, nomen ejus venerationi a sequioribus Augustis, inter quas Ariadne, materque Verina, habitum, ideoque assumtum mihi verisimile sit. Quae explanatior, faciliorque causa mihi videtur hujus appellationis Augustis post Flaccillam tribu-

(a) Tom. I. part. I. pag. 121.
voce *Aelia*.

(b) Oronass. histor. Roman.
pag. 931.

butae . Ne vero temere id dictum putetur , plura hic afferre exempla non piget posteriorum Augustorum , qui anteriorum nomina avide expetierint , atque assumerint .

Et in ipsis quidem Imperii primordiis Caesaris Augusti nomen Monarchiae fundatoris proprium , jure quodam adoptionis (a) , & veluti hereditarium (b) omnes Romanorum Imperatores assumsere , & adhuc assument . Luculentius etiam exemplum est M. Aurelii Antonini Philosophi , cujus memoriae tantam Romani venerationem professi sunt , ut ejus successores MARCI AVRELIJ , & ANTONINI nomina frequentissime assumerint . Et quidem Septimius Severus Bassiani filii sui , nomen vulgo Caracallae , in M. Aurelium Antoninum mutavit ; cumque haud multo post Macrinus Caracallae Interfector Augustus renunciatus esset , Diadumenianum filium Antoninum appellari voluit . Pari modo Soaemidis ille filius Elagabalus sese hoc nomine exornavit . *Fuit quidem* (ut ad rem Lampridius ait (c)) *tam amabile illis temporibus nomen Antoninorum , ut qui de nomine non niteretur , mereri non videretur Imperium .* Sequentibus item temporibus Claudius Gothicus , ejusque successores ad Magnum usque Constantinum , M. AVRELIJ nomen , vel illa tempestate Populo Romano gratissimum assumsere . Neque hoc tantum in his M. Aure-

(a) LAMPRID. in Alex.
(b) SYETON. in Tib. cap. 26.

(c) In Diadumeniano cap. 6.

relli, & Antonini nominibus evenit. Ipse Septimius Severus *Pertinacem se appellari voluit in honorem ejus Pertinacis, qui a Juliano fuerat occisus*, Eutropio teste (a), cui numi quoque assentiunt. Cumque primus, qui Christianam Religionem complexus est, Constantinus e Flavia esset gente, omnes insequentes Augusti Flavii nomine sese postea exornavere. Immo ipsi Langobardi Italiam dire mediis saeculis depopulantes tanto Constantini memoriam honore profecuti sunt, ut tertius eorum Rex Autaris Flavii nomen assumeret, illudque successoribus quoque suis captandum demandavit (b).

f. De ejusdem autem Constantini nominis veneratione Specimen longe pulcherrimum exhibent Nepotiani Tyranni numi, de quibus nonnulla, nec inopportuno loco, me addere patientissimus lector non inique feret. Hic post mortem Constantis in Romanum Imperium invasit, cujus vitam strictim sic Eutropius describit (c): *Romae quoque tumultus fuit, Nepotiano Constanti sororis filio per gladiatoriam manum Imperium invadente, qui saevis exordiis dignum exitum nactus est. Vicesimo enim atque octavo die a Magnentianis ducibus oppressus poenas dedit; caputque ejus pilo per urbem circumlatum est: gravissimaeque proscriptiones, & nobilium*

(a) Lib. 8. cap. 18.

(b) JORNAND. de gestis Lan-

gobardor. lib. 3. cap. 6.

(c) Lib. 10. cap. 11.

lium caedes fuerunt. Hujus Tyranni, quem perperam Victor Potentianum vocat, nomen fuit Popillius Nepotianus. Sed cum postea Populi Romani suorem sibi conciliare permaxime studeret, se Nepotianum Constantinum vocari voluit; quod, historicis silentibus, numi ejus. conficiunt; qui, Tristano teste, eum Constantini nomine. exornant. Hac Tristani auctoritate. permotus. Anselmus Bandurius (a), & post eum. Pellerinius (b) in adroso. numo inscripto: FL. NEPO... ANTINVS. AVG. ~~veritas~~ sic suppleverunt: FLavius NEPOTianus. CONSTANTINVS. AVGustus. Anno. denique. 1775. e Museo Ill. Comit. a Vitza numum Nepotiani. integra epigraphe FL. NEP. CONSTANTINVS. AVG. gaudentem protraxit Eckhelius, quem non immerito *singulare monumentum* appellat (c). Quartus his. accedit rarissimus, & integerrimus ex meo. museo. numus, qui ab edicis nonnihil differt posticae imi litterarum. ergo, quae MTA sunt; non ut in Banduriano. nullae, neque RS ut in Vitzaiano; addito. insuper in. area numi astro, ejus nec. vola, nec. vestigium in Banduriano, multoque minus in Vitzaiano. superest. Horum quidem. numorum. editores. Nepotianum. Constantinum. ideo appellatum. sensisse videntur, quod Eutropiae Constantini so-

(a) Tom. 2. pag. 397.

(c) Num. vet. Tab. 17. num. 8.

(b) Melange. Tom. 1. pag. pag. 216.

Tororis filius fuisset. Sed cum nulla sit ratio cur cognatus cognati nomen obtineat, & non semper, sed extremis tantum Imperii temporibus illud assumeret Nepotianus; credibile potius est, eum non ob cognationem se Constantinum vocasse, sed ut abhorrentis a se Romani Populi amorem conciliaret illius nominis reverentia. Et quidem nemo magis quam ille hac benevolentia egebat, qui *saeculis exordiis, & per gladiatoriam manum* Imperium invaserat, ut supra loquentem Eutropium audivimus, vel ut clarius Juliani panegyrista Mamertinus affirmat *per infestos gladios, praesentesque mortes* (a). Eadem ac Nepotianus causa motus in Imperio Byzantino Alexius Angelus Comneni nomen assumpsit illa tempestate ob Alexii Comneni memoriam Graecis gratissimum, ita ut adhuc in fastis Alexius Angelus Comnenus dicatur. Eademque, ni fallor, causa Verina, ac Ariadne nostra, aliaeque hujus aevi Augustae ob Aeliae Flaccillae memoriam Aeliae vocabantur.

Difficile vero non est hinc quoque Goltziāni numi Ariadnes *rethor* deprehendere, cum Flavia ibi Ariadne vocetur, quod communi hujus aetatis usui repugnat. Nulla enim Augustarum hujus aevi in numis eo nomine, quod sciam, exornatur: omnes autem quotquot in numis occurrunt a Flaccilla ad usque Ariadnen Aeliae dicuntur,

(a) Panegy. ad Julian. August. cap. 14.

tur, si excipias Theodosii filiam Gallam Placidiam, Liciniamque Eudoxiam, quae nec Aeliae, nec Flaviae appellantur. Reliquae vero Flaccilla puta, Eudoxia, Pulcheria, Verina, Zenonis, Ariadae constantissima legetransmissum sibi ab Aelia Flaccilla Aeliae nomen retinent. Quare non minus aberravit Goltzius, cum Ariadnes numi epigraphen finxit Flavia appellatione insignem, quam cum nobis obtrudere voluit fictitiam quoque illam Mariae Honorii uxoris numi epigraphen FL. MARIA. AVG. Sed jam de Aeliae appellatione satis.

II. ARIADNE. In hoc nomine scribendo discrepant historiae. Byzantinae auctores. Candidi Isauri excerpta, Procopius in bello Vandalico, Chronici Paschalis auctor, Cedrenus, &c. *Ariadne* scribunt. Alii vero, in converso *Ariadra*. Sic e. c. Nicephorus in Chronographia Augustarum indicem retexens de nostra haec habet: ΑΡΕΑΔΗ ΖΗΝΝΟΝ. Sic quoque scribit Theophanes, alique. Litem vero de hujus nominis orthographia adhuc sub judice esse non licet asserere, numo hoc nostrò jurgium quodque dirimente (a).

III. AV

(a): Quanto sint adjumento numi, lapidesque veteri orthographiae solide ostendit Spanhemius in dissertatione secunda. Et dolendum quidem, hos tam parvi ab aliquibus pendi, ut, contra illis regimantibus, orthographiam sibi met ipsi fingant, quam quisque vult, non quam velle debe-

ret. Ex his vero numi ipsi lapidibus praeponendi, cum in lapidibus obvia sint tertio quoque verbo lapidarum *εραμματα*, a quo vitio nec lapides ipsi publici expertes sunt. At contra quae orthographiae puritas sit in numis, illud tantum praeteribit, qui haec studia intentate relique-

III. AVGVSTA. Hoc eodem dignitatís vocabulo Ariadne nostra exornatur in Chronico Paschali; aliter vero ab aliis auctoribus vocatur. Idemque Chronici Paschalis auctor paulo ante eam τῆς βασιλισσῆς Ἀριάδης vocavit, & haud multo post τῆς Δασκυλῆς τῆς Ἀριάδης. Theophanes eam quoque vocat τῆς βασιλισσῆς, alioque loco τῆς βασιλίσσης. Has vero denominationes, quoniam sic fert occasio, paucis expendere pretium est operæ.

Est primum, quod ad Augustæ appellationem attinet, non uno nomine eam sibi vindicat Ariadne, cum filia Leonis Magni fuisset, Zenonis, & Anastasii uxor, Leonis Junioris mater, qui omnes Augusti dignitatem obtinuerunt. In compertis autem est, non uxores tantum, sed & matres Augustorum, & filias, immo & avias, ne dicam sorores, sororumque filias Augustas vocatas fuisse (a). Quare cum Pli-

nus

liquirit. Quod non mirum, cum summa cura numi a veteribus procederentur, nobilissimique Romanorum. Illi Viri eligerentur, non alia causa, nisi Auro, Argento, Aere Fiando, Feriundo. Haec vero, quae dixi, non nisi de bonae aetatis numis intelliges, iisque, qui Romae cusi sunt; nam ii, qui in Coloniae cudebantur, et si latini, mendia tamen non carent, cum tum primum iis in urbibus latine loqueretur.

(a). Sic matres Antonia minor Claudii, Soemias Elagabali, Minaccia Severi, Victoria Victorini Senioris: Filiae Julia Augusti,

Claudia Poppaea Neronis, Domitilla Vespasiani, Julia Sabina Titi, Didia Clara Juliani: Aeliae Maesa Alexandri, & Elagabali: Sorores Drusilla & Julia Caligulae, Marciana Trajani: Sororum filiae ut Matidia Marcianae sororis Trajani filia. Vides me hic recensere inter Augustas quoque Victoriam, vel Victorinam Victorini matrem, cujus Strada, quam suspectus testis f. numos protulit, hosque non absolverunt Bandurios, aliique. His tamen Victoriae numis fidei praestare non ambigit Cl. E. Kbelius T. 7. pag. 434. Vc.

nus hoc *matrimonii nomen* appellat (a), id non dixisse credendum est, ut solae Augustorum uxores eo ornarentur. Hanc appellationem a Senatu feminis Principibus aliquando datam invenimus (b), aliquando ab Imperatoribus (c). A quo vero, & quando concessa fuit Ariadne, non liquet.

Quantum vero nomina illa *Augustorum*, & *Suorum* a Romani Imperii constitutione abhorreant, ille profecto non norit, qui ipsam illius Imperii constitutionem ignorat. Romani enim Augusti etiam Principes, non tamen Reges, vel domini erant, cum potestas summa apud Senatum, Populumque permaneret. Vnus Suetonii locus mire hanc constitutionem Imperii Romani illustrat, qui de Caligula sic loquitur (d): *nec multum absuit, quin statim diadema sumeret, speciemque Principatus in Regni formam converteret*. Vides hic Romanum Imperium nonnisi a diligentissimo illo historiarum scriptore Principatus speciem definiri, quae a Regno tam dista-

ret
Vereor tamen, ut Cl. Beauvais, quem citat, deceptus fuerit sub-
lecta falsarii manu. Potiori
jure huc revocarem insignem
sarcophagum, quem ex Mu-
seo Caesareo Vindobonensi pro-
tulit Khellius in Subpl. ad Vail-
pag. 196. Hic habet duo ju-
gata capita in antica cum epi-
graphie IMP. VICTORINVS.
PIVS. AVG. in postica vero VI-
CTORIA. AVG. cum protome
muliebri lauream sustinente. Sin-
gularem esse hunc typum Khel-

lius profitetur. Sed quid aliud
per illum indicari potuit, nisi
Victoria ipsa Augusta, quae no-
minis affinitate Deae Victoriae
symbola proferret? Trebellius
quidem Victoriae numos aureos,
argenteos, & aereos agnoscit,
quorum, addit, *hodieum forma*
est apud Treviros. In Tyr. XXX.

(a) l. b. 15. cap. 30.

(b) FLIN. Paneg. cap. 84.

(c) SVETON. in Domit. cap. 3.

(d) In Catig. cap. 22.

ret, ut novitatis Caligulam infumulet, quod diadema
 firmere cogitasset, illamque in Regni formam converte-
 re. Quare quid de lege illa Regia, quam Tribonianus
 ex Vipiani ore recitat, quaque Populus Principi, & in
 Principem omne suum imperium, & potestatem contu-
 lisse dicitur, sit sentiendum, tumet ipse conspicias (a).
 Et sane dolendum, haec Triboniani verba fucum fecisse.
 Clarissimo inter politiores Jurisconsultos Virico Hu-
 bero, qui magno eruditionis apparatu, sed nonnisi ver-
 ba vaga Scriptorum hariolans, non res, & facta perse-
 quens, legem hanc Regiam extitisse, totiesque repetitam
 contendit, quoties novus Augustus creatus est (b). Abun-
 de vero de Romanorum Principum potestate, deque lege
 hac Regia egere CII. VV. Martinus Schoockius in disser-
 tatione *de quadruplici lege Regia*, quae prodiit Franco-
 furti A.D. 1668. in 12., Jo. Vincentius Gravina in opel-
 la de Romano Imperio, Beaufortius, aliique. Id ve-
 ro non praetereundum, Romanorum adulatione factum,
 ut hi tituli, qui Imperatoribus non conveniebant, et-
 iam in numis. iis darentur. Sic e. c. DOMINVS. NO-
 STER, DOMINVS. ET. DEVS. NATVS, RECTOR.
 ORBIS &c. & magis magisque deficiente libertatis ap-
 petitu, atque Imperio Byzantium translato, *Βασιλεως* quo-
 que, *Δαυειδος* &c. Quae nomina boni plerumque Principes
 af.

(a) L. 1. ff. de Constit. prin-
 cipum. Hanc Regiam legem
 studiose non uno loco repetit
 Imperator §. 6. Inst. de jur. nat.

&c. §. 7. C. de vet. jur. enac.
 (b) Digest. lib. 1. cap. 16.
 seqq.

assumere noluere : Domitianus quippe, qui *libidinis, iracundiae, crudelitatis, avaritiae tantum in se odium concitavit, ut merita & patris & fratris aboleret*.... Deum se, & Dominum primus appellari iussit, Eutropio teste (a), & Diocletianus primus Regiae consuetudinis formam magis, quam Romanae libertatis invenxit (b). Augustae autem maritorum exemplo βασιλισσαι, & βασίλισσαι etiam in numis tum appellari coepere. Sic Zoë: CONSTANTINOS CE Ξ OH BASILIS ROMEON, & Theodora ΘΕΟΔΩΡΑ ΔΕΣΠΥΝΑ. Hunc vero titulum ab Augusto conferri, Zonarae auctoritas evincit (c).

C A P V T III.

De anticae partis typo.

Anticae partis typus caput ipsius Augustae profert, & quidem dextrorsum conversae, ni protomen potius dixeris, cum ad pectus usque appareat. Diademate insignitur, quod duplici baccharum filo constat, praegrandedemque in fronte unionem profert. Capilli, qui passim plurimis baccharum filis exornantur, a fronte ad occiput decussatim intersecti perducuntur. Diademati insistent bini

(a) Breviar. lib. 7. cap. 23.

(b) Eutrop. lib. 9. cap. 26.

(c) Ann. lib. 17. cap. 21.

binis unionum ordines, majoribus unus, alter minoribus constans. Inauribus etiam, gemmatoque monili ornatur, pectusque paludamento induitur, quod vestimentum e spinthere dextro humero alligato facile dignoscitur.

Quod ad diadema, hoc Regiae dignitatis insigne Romanis non defuit Regibus, qui in numis consularibus eo exornantur. Stante vero Republica odio habitum fuit, adeo ut Antonius, cum illud Caesaris capiti imponere conatus esset, non nisi gemitibus, ac imprecationibus frequentis Populi exceptus fuerit. De hoc confer Cl. Eckhelium (a). Quamquam autem Caligula illud assumere cogitasset (b), assumsissetque Aurelianus (c), sub Constantino Magno tamen vulgare evasit gestamen Augustorum non solum, sed Augustarum quoque. Et quidem, uti jam observavit Eckhelius (d) ex Philostorgio (e), Constantinus Constantinae filiae suae diadematis gerendi potestatem fecit. Id quod in laurea non accidit, cum nulla pene Augustarum lauream proferat coronam (f). Notandum tamen, simplicem illam diadematis formam, quae a fascia non discrepabat, ab Augustis longe mutatam, gemmisque refertam fuisse.

d

Inau-

(a) Doctrina num. vet. Tom. 6. pag. 84.

(b) SVETON. in Calig. c. 22.

(c) VICTOR. Epit. cap. 35.

(d) Doctr. num. vet. Tom. 3. pag. 364.

(e) Lib. 3. cap. 22.

(f) Est tamen Sabina in numo argenteo Musei Caesarei, quae lauro redimitur. Vide Eckhel. Cat. ejusd. Musei Tom. 2. pag. 193.

Inauribus Augusta in hoc numismate ornatur. Nescio, an de his antiquior ulla mentio alibi occurrat, quam in Exodo (a). Ex quibus verbis colligimus apud Hebraeos inaurium usum viris cum mulieribus commune fuisse. Et sane testatur Plinius (b): *In Oriente quidem, & viris aurum gestare eo loci* (i. e. in auribus) *decus existimatur*. Ad quae recte revocat Harduinus ista Juvenalis (c):

*Cur timeam, dubitemve locum defendere, quamvis
Natus ad Euphratem? molles quod in aure fenestras
Arguerint . . .*

Graecos iis usos, numi eorum indubium testimonium sunt, qui in aures muliebribus capitibus, quae proferrunt, apponunt. Romae idem obtinuisse, numi quoque testantur, varique ex veteribus. Hoc quippe studium Juvenalis expressit (d):

*Nil non permittit mulier sibi; turpe putat nil,
Cum virides gemmas collo circumdedit, atque
Auribus extensis magnos committit elenchos.*

Et idem Plinius (e): *nec in alia parte feminis majus impendium, margaritis dependentibus*. Augustae superioris aevi nunquam in numis inauribus exornantur: translato vero Byzantium Imperio, iis saepissime utuntur.

Torquulum item usus & apud Graecos, Romanosque.

ob-

(a) Cap. 32. vers. 2.

(b) Hist. nat. lib. 11. cap. 50.

(c) Satyr. 1. vers. 103.

(d) Satyr. 6. vers. 457.

(e) Loc. cit.

obtinet, & apud barbaros quoque; quod clare conficit Galli illius exemplum, cui victo Manlius torquem aureum detraxit, ex quo ei, gentique suae factum Torquati nomen (a). Graeci &, stante Republica, Romani etiam numi torques saepissime proferunt. Augustae prioris aevi ejus generis ornamento in numis (quod sciam) non gaudent: at Byzantinae Principes eo exornantur.

Capilli ab Augustorum uxoribus summa quoque cura, studioque culti sunt. Immo tam varii sunt horum capitum cultus, ut non mirum sit, Ovidium talia dixisse (b):

*Sed neque ramosa numerabis in ilice frondes,
Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe ferae,
Nec mihi tot cultus numero comprehendere fas est;
Adjicit ornatis proxima quaeque dies.*

Hinc saepe ad ipsos Augustarum numos dignoscendos ipsarum spectasse capillos sat est, cum varium unaquaeque proferat cultum. Jam vero irrepente barbarie, tot varii capitum cultus omissi sunt, eundemque constanter pene servant, quem in hocce Ariadnes cernimus. Gemmis tantum capita onusta conspiciuntur, quibus anteriores Augustae carent; id quod, Imperio in Orientem translato, ubi obvii ii sunt lapides, non mirum. Et quidem vel sub Galerio Romani gemmas non tanti

(a) Liv. lib.7. cap.6.

(b) De art. am. lib.3.

faciebant , quanti posteriori aevo factae sunt . Exemplum sit militis illius , qui , Galerio duce , contra Persas pugnans , cum saccum gemmis onustum invenisset , gemmas abiecit , sacco se tantum opus habere caussatus .

Paludamentum vero , quod profert Ariadne , vestis nota , & propria Imperatoris fuit . Quod vestimenti genus Romanos a Tuscis accepisse , Florus nobis est auctor , quando Tarquinius Priscus *duodecim Tusciae populos frequentibus armis subegit* (a) . Cum vero Augusti ceteris suis honoribus Imperatoris quoque munus adjungerent , paludamentum semper retinuerunt . Mox vestis haec ad uxores eorum translata quoque est . Et quidem Plinius testatur , se Agrippinam Claudii uxorem conspexisse , cum ipse ederet navales ludos , ei assidentem indutam paludamento *ex auro textili sine alia materia* (b) . Quod testimonium miram ex hoc Ariadnes numo lucem acquirit , in quo non solita stola Augusta exornatur , sed paludamento , ut cuique ex fibula patebit , quae illud dextro humero alligat . Hic idem numus opponi potest Cl. Liebeo asserenti (c) : *neque paludamentum figurae muliebri congruit , tametsi Plinius testatur , se vidisse Agrippinam Claudii Principis , edente eo navalis praelii spectaculum , assidentem ei indutam paludamento* . Et si enim in Aemiliani numo , quem il-

le

(a) Lib. i. cap. 6.

(b) Lib. 33. cap. 19.

(c) Goth. numar. pag. 294.

le illustrat, extra dubitationis aleam, Salutis figura male pro stolata paludata ab aliis descripta fuerit, non ideo tamen Plinii auctoritas, cui integerrimus numus noster suffragatur, ne minimum quidem minuitur. Eodem item paludamento in Khelliano numismate mater Ariadnes nostrae Verina exornatur (a).

C A P V T III.

De posticae partis epigraphe.

Nonnulla quoque de posticae partis epigraphè, & praesertim de famigerata illa sigla CONOB, sunt mihi adnotanda. Admirationem affert primo aspectu Victoria Principi feminae conjuncta; auget miraculum trium Augustorum mentio; haec est enim epigraphe: VICTORIA . AVGGG. B. Quod ad primum vix meliori aevo Victoriam (Augustarum capitibus conjunctam invenies. Quod vero ad secundum Augusti nunquam tres aevo Ariadnes fuere; nam primum Leo solus, deinde Leo Junior cum patre Zenone, Anastasius postremo solus, ipsa vivente, Imperium obtinere.

Parcendum saeculorum barbariei, & monetariorum imperitiae, qui Graeculi homines Latinae linguae ignari

pro

(a) Subpl. ad Vaill. pag. 295.

pro lubitu illud .G. augebant : vel si id minus arrideat, cum novos posticarum typos suo Marte effingere non possent, superiorum Imperatorum posticas posteriorum anticis aptabant. Hinc quae monstra non orta? quae non commixta? Et sane haec *anymata* dissolvi non possunt, nisi ad monetariorum imperitiam animum advertamus. Quis enim eadem epigraphæ Marciano, Maximo, Avito, Senjori Leoni, Majoriano, Libio Severo, Glicerio, Zenoni, cereris convenire potest, qui vel soli, vel cum uno socio imperavere? Non sunt haec, meo periculo, nisi numulariorum officinatorum monetae *anymata*.

Post epigraphen occurrit quoque littera solitaria B. Hanc litteram officinam monetariam indicare, Eckhelius credidit (a). Id vero mihi permirum fuit, ibi virum summum asserere, se I auctiorem vidisse non meminisse. Extant enim vel apud solum Mediobarbum aliae multae litterae ejusmodi epigraphæ conjunctae, & quidem I auctiores. Sic K in numis Majoriani, M in numis Valentiniani Senioris, Libii Severi, N in numis Majoriani, Justinii Junioris, Heraclii, O in numis Theodeberti, P in numis Majoriani, Zenonis, Heraclii, R in numis Joannis, Valentiniani Senioris, Majoriani, Libii Severi, Glicerii, Zenonis, Theodeberti, V in numis Joannis, Valentiniani Senioris, Majoriani, Libii Severi, Glicerii, Zenonis, & ne alium, nisi eum ipsum contra eum citem, nonne litte-

(a) Doctr. num. vet. Tom. 8. pag. 585.

tera O occurrit in numo Valentiniani Senioris in Catalogo Musei Vindobonensis, quem ipse conscripsit? Nonne ipse eodem loco profert K in numis Valentiniani Junioris, O in numis Arcadii, N in numis Zenonis, V in numis Iustini I., &c? Hinc quo pacto se I auctiorem vidisse non meminisse dixerit, equidem non agnosco.

Ex hoc autem errore ille nec minus absurdus manavit, per hasce litteras officinas monetarias indicari. Cum enim numi, qui has litteras proferunt, in imo monetariam officinam recitent, quid vitiosa haec sibi vult tautologia? Immo potius antilogia. Nam saepe alius est officinae monetariae in imo numerus, quam qui per has litteras designaretur. Id vero quodammodo consistere posset, si revera hae litterae I auctiores non essent, ut Eckhelius credidit; tum enim X. officinae monetariae Constantinopoli fuissent. Sed cum quoque V vel Y numeralis sigla compareat, anne dicamus CCCC. monetariam officinam in huiusmodi numis commemorari?

Cum vero Davus sim, non Oedipus, qui haec assequi possim; potius per has litteras cuneorum numerum indicari mihi persuadeo; quamvis haec nonnisi infirma est conjectura argumentis omnibus destituta. Sed quis arcana monetariorum officinarum perscrutabitur, iis carens praesertim veterum monumentis, quae damnosam imminuisse diem dolemus? Nam

Quid non longa dies, quid non consumitis, anni? (a)

(a) MART. lib. 9. epigr. 50. vers. pen.

Cum

Cum vero in imo nostri numismatis occurrat quoque celeberrima illa sigla CONOB; addere hoc loco e re visum nostras in eandem observationes.

Nihil adeo frequens in inferioris aevi numis, quam haec sigla ipsorum segmento inscripta. De cujus sensu tam variae sunt opiniones, ut eas omnes hic colligere non vacet; extantiores indicasse sat erit.

Iam inde a vetustioribus temporibus hanc litern sub iudice fuisse, e Cedreno colligimus, qui hanc mirabilem pro dicit explicationem: Κ. Κιβίστατος Ο. Ομρι Ν. Νορρι Ο. Οβδίσιατ Β. Βασιλειαν, i. e. *Civitates omnes nostrae obediant venerationi (a)*. Et jure cum Eckhelio miraberis, nec ipsis veteribus Harduinos defuisse. Ex recentioribus Antonius Augustinus, doctus ille Tarraconensis Episcopus, per has litteras indicari credidit *Constantinopolitanum OBryzum (b)*. Cum eo sentit quoque Fulvius Ursinus (c). In Philippì II. autem Pomeraniae ducis explicatione numi aurei Zenonis Isaurici hae litterae male pro CONOP. positae dicuntur, atque indicari per eas *barbaram Conem* Lucani, vel Canopum, ut ab aliis dicitur, insulam ad Danubii ostium positam, asseritur. Reinesius in epistola ad Rupertum contendit, siglam COMOB. (nam haec saepius, rarius in numis quoque CORNOB occurrit) indicare *COMitens OBryzi*. Menckhenius

77

(a) In Theod. M.

(c) Ad Sueton. Ner. cap. 44.

(b) Dial. 7. pag. m. 123.

CONOB legendum esse putat : *Constantino Oblatum*. Begerus perspicuens has siglas in numis quoque Occidentalium Principum apponi , urbem quamdam requirendam censet in Occidente sitam , e cujus officina ejusmodi numismata prodierint . Harduinus varius fuit : nam prius hanc siglam resolvit : *Constantinopoli Officina &c.* ; postea vero alio modo : *Corporati Omnes Narbonenses OBtulere* . Hanc explicationem propositam invenies cum id genus aliis in indice harum siglarum ab eo confecto , quem primo editum habemus in ultimis paginis operis Mediobarbi . Ex his cum ipso Mediobarbo *auctoris seu judicium, seu inconstantiam mirare (a)* . Ducangius in erudita dissertatione de numis Imperatorum inferioris aevi eas legit : *Constantinopoli OBsignata (b)* . Jobertus quoque parvo discrimine a Ducangio legi mavult : *Constantinopoli Officina B, i. e. Secunda* . Tristanus siglam COMOB quoque in numis obviam legit *Constantinopoli Moneta OBsignata (c)* . Huic Tristani sententiae accessit quoque Hemelarius . Vaillantius in peculiari dissertatione inserta Historiae Academiae Inscriptionum *(d)* hanc siglam indicare contendit : *Constantum OBryzum* . Eckhelius denique in dissertatione de numis inferioris aevi inserta parte VIII operis sui *(e)*

4. ple-

(a) Pag. 590.

(b) Pag. 76. seq.

(c) Tom. 3. pag. 503.

(d) Tom. 1. pag. 263.

(e) Pag. 499. seqq.

plerisque harum opinionum refutatis, se nihil, quod proferat, habere ingenue testatur. Exemplum adducit NCAPR incusi Imperatorum numis, quae sigla quidnam indicet, ignoratur, cum in dies sub oculis occurrat. Ad Vaillantii tamen opinionem propius accedere videtur. Jam antea quoque nullam sententiam, quae de sigla hac circumferebatur sibi probari, Gallandus testatus erat (a).

Ex ergo alias, atque alias inter se oppositas opiniones, ut merito hic usurpes: *quot homines, tot sententiae*. Omnes refutare meum esset, ni id jam Eckhelius fecisset, & quidem tanta felicitate, ut earum incongruentiam statim quisque deprehendat (b). Quare, ut symbolam meam quoque dem, sententiam Cl. Ducangii, in quam pedibus eo, contra Eckhelii objectiones restituo; per has siglas nonnisi Constantinopolitanae urbis officinas monetarias indicari. Id ut assequar, Eckhelii prius objectionibus est mihi respondendum, dein argumenta ea annotanda, quae opinioni nostrae favent.

Negat Eckhelius, CON indicare posse Constantinopolim. Id his potissimum rationibus assequitur: I. numos Occidentalium Augustorum his siglis inscribi, II. numos Occidentalium quoque Tyrannorum, qui cum Orientalibus

(a) Mem. de Trevoux 1701.
Septembr. pag. 274.

(b) Loc. cit.

libus Augustis bella gessere, iis ipsis insigniri. Quod ad primam doctissimi Viri objectionem, Ducangius jam antea mutui amoris ergo id factum dixerat. At id tum concedi posse, ait Eckhelius, cum sibi Orientalium Principum numi ostendantur inscripti ROM, ROMOB, vel simili sigla. Et quidem numos Orientalium Principum hac sigla ROMOB inscriptos ostendere diffido, cum huiusmodi sigla nunquam, quod sciam, Romana officina usa sit. Sed id clarissime ostendam, numos Orientalium Augustorum saepe in ipsa Roma cufos esse. Sic Valentis numisma signatum *Romae* in Officina TERTIA Mediobarbus profert (a), aliudque ejusdem Augusti *Romae* quoque signatum officina QVARTA (b); Arcadii quoque *Signata Moneta ROMae* apud eundem Mediobarbum occurrit (c), & Tiberii numus *ROMae* percussus non unus (d), Mauricii quoque alius eodem loco *ROManam* quoque prodit officinam (e), aliusque Heraclii eodem segmento ROM ibidem recensetur (f). Ipsum vadem citabo Eckhelium, qui in Musei Caesarei Catalogo Valentis numos in PRIMA, SECVNDA, TERTIA, & QVARTA *Romana* officina signatos describit (g), necnon Mauricii quoque percussos *ROMae* (h). Jamque dum haec scriberem, aereo Val-

e s len-

(a) Pag. 507.

(b) Pag. 508.

(c) Pag. 523.

(d) Pag. 573.

(e) Pag. 579.

(f) Pag.

(g) Tom. 2. p. 510.

(h) L. c. pag. 540.

lentis Augusti numulo potitus sum cum consueto illius: Augusti capite, atque in postica Victoriae typo solito, cum epigraphe SECVRITAS.REIPVBLICAE. Infra vero perspicue cernitur S.M. ROM. i. e. *Signata Monetae Romanae*.

Mitto hic lubens aliorum Augustorum Orientalium numismata, quae *SIsciae*, *ARElate*, *AQVilejae* cussa sunt, aliisque urbibus Imperii Occidentalis. Sat id demonstrasse habeo, numos Orientalium Augustorum saepissime in ipsa Romanae urbis officina cussos. Quare nihil absurdi est, hinc capta analogia, asserere quoque Occidentalium Augustorum numos *CONSTantinopoli* cussos esse, qui CONOB. inscribuntur. Et, ni fallor, hoc idem sibi demonstrandum Eckhelius quaerebat, cum numos ROMOB. inscriptos Orientalium Principum desiderari affirmabat. His quidem verbis numos Romana officina percussos intellexit; nam non ipse poterat siglam, qua officina subscriberetur, statuere, quae pro urbis, & officinae conditione varia erat.

Altera ejus, ut dixi, obiectio fuit, numos Tyrannorum Occidentalium, qui cum Orientalibus Augustis bella quoque gessere, hac sigla CONOB. inscribi. Exules ergo e Constantinopolitana Officina redigemus? Non quidem satisfacit Ducangii responsum; id eo factum, ut ii Imperii caput tenere viderentur: nam tum, ut bene ait Eckhelius, Romam potius inscripsissent. Id potius factum ajo ad similitudinem monetae per Imperium receptae;

ptae; quod de Tyrannis post Honorium nec ipse Eckhelius negare audeat. Id quidem certum, quaequae sit causa, *signatos* Constantinopoli horum quoque Occidentalium Tyrannorum numos, praeter eos, qui CONOB inscribuntur. Tales sunt Magni Maximi numi apud Medio-barbum (a) non Occidentalis Tyranni modo, sed qui acre quoque bellum cum Theodosio gessit, qui *Constantinopoli* se signatos profitentur, quorum duos cum his segmentis DCON, TCON elapsis diebus meis oculis videre licuit. Tales Eugenii apud eundem, qui e simili officina prodire (b), atque similes ibidem Joviani (c), Sebastiani (d), & cat. Tenemus ergo numos horum Tyrannorum Constantinopoli signatos, & interroganti Eckhelio, quomodo id factum, reddi potest cum illis Comici versibus haec ratio:

..... *Isti quidem hercle orationi Oedipo:*

Opus est conjectore, qui sphingi interpres fuit (e). Conjecturam tamen meam breviter hic proponam. Numi, quorum in segmento officina monetaria recitatur, hi non ibi cusi esse videntur, sed potius eorum cunei ibi signati. Quare poterant alibi signari, alibi vero malleum subire. Hactenus explicare possis horum Tyrannorum numos, qui Constantinopoli signari potuerunt, in Occidentem postea de-

(a) Pag. 514.

(b) Pag. 520. seq.

(c) Pag. 531.

(d) Pag. 532.

(e) PLAUT. Poenul. Act. I. Sc. 3. v. 34. seq.

delati ibidem capitibus Tyrannorum, quibus junguntur, a malleatore aptari, praesertim cum, ut supra quoque monui, hoc tempore unius Augusti postica ad alterius anticum facile transferretur.

OB officina secunda Jobertus. Sed an unquam *ro officina* per singulare elementum indicatum sit, dubito. Potius in Ducangii sententiam eo, qui legit *Obfignatum* ex analogia aliarum subsignationum TROB. TROBS. Incertum incerto explicari, Eckhellus inquit. Sed cum in permultis numis haec tria elementa OBS occurrant, an dubitari potest, quin per ea indicetur *Obfignatum*? Dubitavit quidem Eckhellus, utrum Latini dixerint *obfignare numos*. Sed nonne perridiculum est in tanta barbarie, quanta versabatur in Imperio Romano, quibus temporibus cusi sunt hujusmodi numi, latini sermonis elegantiam exquirere, idque in subsignatoriis monetariorum notis?

Quidquid ergo contradicat Eckhellus, ejus momenta non tanti sunt, ut de Constantinopolitana officina vel minimum injicere dubium possint. Sed ut firmiter sententia haec in posterum perstare possit, tria potissimum perpendenda sunt: I. In imo numerum hujus aevi, non nisi per siglas illas, quae ibidem conspiciuntur, monetarias officinas indicari; quod indubium est, & nemo refragatur; quare, quomodo in CONOB sigla aliud, ac monetaria officina indicari possit, non video. II. Siglam CON in permultis numis inveniri, in quibus certe per eam CONstantinopolis indicatur, ipso agnoscente Eckhellus.

khelio (a); hinc capta ab his analogia in numis his nostris *Constantinopolim* quoque indicari oportet. III. Denique quidquid per siglam illam OB indicetur, eam siglam Monetariis officinis propriam esse, ac veluti formulam quandam, qua eas indicarentur; sic TROB. MDOB &c.; quare & hic de monetaria officina agi vel sub oculis ostenditur. Quod si officinam monetariam hic indicari per siglas CONOB conceditur, nullam aliam certe praeter Constantinopolim urbem inuenimus, cui tunc illud CON adscribere possis.

Haec igitur momenta pro Constantinopolitana officina adeo fortiter ad hanc sententiam impellunt, ut ex ea nonnisi coactus discedam. Atque haec de Constantinopolitana officina satis.

C A P V T V.

De possicae partis typo.

IN possica conspicitur Victoriae figura alata sinistrorsum conversa, quae dextra manu oblongam sustinet Crucem. In numi aera ad dextram stella conspicitur.

Victoriae praeursorum Romanorum numen fuit ingenti Religione cultum, atque hinc per saepe in illorum numis

(a) Tom. 8. pag. 319.

anis conspicitur, & quidem talis, qualem Varro descripsit, ceu Virgo scilicet alata, quae dextra manu lauream coronam, laeva palmam proferat. Alata quidem ob ejus inconstantiam. Lauream vero Phoebus primum, seu Apollini dicata arbor fuit. Nam

*Olim, quas vellent esse in tutela sua,
 Divi legerunt arbores; quercus Jovi,
 Et myrtus Veneri placuit, Phoebus laurea,
 Pinus Neptuno, populus celsa Herculi (a).*

Postea Victoriae symbolum constans fuit habitum. Et pridem sane victoribus in ludis, non aliter ac palma, concessa est. De hac sic Horatius (b):

*Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
 Collegisse juvat, metaque fervidis
 Evitata rotis, palmaque nobilis
 Terrarum dominos evehit ad Deos.*

Cur vero palma sit Victoriae signum, ex Plutarcho recitat Gellius (c): *Si super palmae, inquit (Aristoteles) arboris lignum magna pondera imponas, ac tam graviter urgeas, oneresque, ut magnitudo oneris sustineri non queat, non deorsum palma cedit, nec inflectitur, sed adversus pondus resurgit, & sursum nititur, recurvaturque. Propterea, inquit Plutarchus, in certaminibus palmam signum esse placuit Victoriae; quoniam ingenium*

(a) PHAEDR. lib. 9. fab. 15.
 (b) Lib. 1. Od. 2.

(c) NOCT. ACT. lib. 3. cap. 6.

numi hujusmodi ligni est, ut urgentibus, opprimentibusque non cedat.

Quoniam vero, Tertulliano teste, quid scrupuli inhaerebat Christianis militibus coronam lauream ferendi, ideo, Christiana religione admissa, consuetum laureae gestamen sensim desuevit & in Principum capitibus, & in Victoriae dextera. In illorum quippe capite successit diadema, atque in Victoriae dextera Crucis Sacrosanctum signum, ut in quo signo se vincere Christiani Principes profitebantur, eo ipso Victoria exornaretur. Quare id manifeste ad Crucis mirabilem apparitionem refertur, de qua pete Eusebium, aliosque historiae Ecclesiasticae Scriptores veteres.

De stella vero in area numi nil habeo, quod addam, nisi officinae monetariae forsan signum esse, vel aliud, quod non facile assequi possumus.

FINIS OPVS CVLI.

1 JY 61

EXCVDEBAT NEAPOLI
MICHAEL MORELLIVS
A. R. S. CIOCCCCIII
PVBLICA AVCTORITATE

